

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2023

Lenka Lexmanová

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Rizika finančních institucí v období pandemie

Bakalářská práce

2023

Lenka Lexmanová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Lenka Lexmanová**
Osobní číslo: **E19385**
Studijní program: **B0413A050008 Ekonomika a management**
Specializace: **Management finančních institucí**
Téma práce: **Rizika finančních institucí v období pandemie**
Zadávající katedra: **Ústav matematiky a kvantitativních metod**

Zásady pro vypracování

Cíl práce: Popsat změny v aktivitách finančních institucí vyvolané změnou podmínek i chování osob v období pandemie. Analyzovat rizika bank a pojišťoven. Navrhnout způsob minimalizace rizik vyvolaných pandemií.

Osnova:

- Dotazníkové šetření – zaměřené na změny chování zákazníka v prostředí bank v období pandemie a před pandemií.
- Rizika finančních institucí – charakteristika jednotlivých rizik obecně, uvedení dopadu pandemie na nejvíce zastižená rizika.
- Regulace finančních rizik – kroky, které jednotlivé finanční instituce podnikly, aby zmírnily dopad pandemie.
- Analýza dopadu pandemie na finanční instituce.
- Vlastní návrhy na minimalizování jednotlivých rizik v období pandemie.

Rozsah pracovní zprávy: **35**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

BÁRTOVÁ, Hilda a Jan KOUDELKA. Kapitoly k chování spotřebitele a výzkumu trhu. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1994. ISBN 80-7079-460-7.
DUCHÁČKOVÁ, Eva. Principy pojištění a pojišťovnictví. 2., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2005. ISBN 80-86119-92-0.
FOTR, Jiří a Jiří HNILICA. Aplikovaná analýza rizika ve finančním managementu a investičním rozhodování. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. Expert. ISBN 978-80-247-5104-7.
JÍLEK, Josef. Finanční rizika. Praha: Grada, 2000. Finance. ISBN 80-7169-579-3.
MAJTÁNOVÁ, Anna. Poist'ovnictvo: Pojišťovnictví. Praha: Ekopress, c2006. ISBN 80-86929-19-1.
TICHÝ, Milik. Ovládání rizika: analýza a management. Praha: C.H. Beck, 2006. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-7179-415-5

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Veronika Lipovská**
Ústav matematiky a kvantitativních metod

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2023**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Michaela Kotková Střiteská, Ph.D. v.r.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2022

Prohlašuji:

Práci s názvem Rizika finančních institucí v období pandemie jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne

Lenka Lexmanová v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Své poděkování bych ráda vyjádřila paní Mgr. Veronice Lipovské, která mi byla nápomocná při psaní mé bakalářské práce. Poskytovala dobré rady, návrhy a celkově byla její zpětná vazba velice důkladná.

ANOTACE

Cílem této práce je zaměřit se na rizika finančních institucí v období pandemie. Práce popisuje nejvíce zastoupená rizika u daných finančních institucí. Jsou zde uvedena opatření, která vydala Česká národní banka a jednotlivé finanční instituce, aby zmírnily dopady pandemie. V souvislosti s těmito opatřeními jsou uvedena nejvíce zastoupená rizika jednotlivých finančních institucí a jejich dopady z hlediska finanční stránky. Závěr práce je věnován vlastním návrhům na minimalizaci rizik a dotazníkovému šetření, které je zaměřené na chování osob před koronakrizí a v období koronakrize ve finančním a pracovním prostředí.

KLÍČOVÁ SLOVA

rizika, analýza, finance, banky, pojišťovny, pandemie Covid-19, dotazník, vyhodnocení

TITLE

the risks of the financial institutions during the pandemic situation

ANNOTATION

The aim of this work is to focus on the risks of financial institutions during the pandemic. The thesis describes the most identified risks in the given financial institutions, the measures issued by the Czech National Bank and individual financial institutions to mitigate the effects of the pandemic. In connection with these measures, the most identified risks of individual financial institutions and their impacts from the financial point of view are discussed. The conclusion of thesis is dedicated to own proposals for minimizing risks and a questionnaire survey, which is focused on the behavior of people before the corona and during the corona crisis, both in the financial and work environment.

KEYWORDS

risk, analysis, finance, banks, insurance companies, pandemic Covid-19, questionnaire, evaluation

OBSAH

Úvod.....	13
1 Pandemie cov-19.....	14
1.1 Pravděpodobný původce koronaviru.....	14
1.2 První výskyt	14
1.3 Koronavirus a jeho přežívání v prostředí	15
1.4 Sezónnost onemocnění	15
1.5 Základní rady pro veřejnost, jak se vyhnout nakažení, vydané zdravotní organizací WHO:16	
1.6 Vybraná karanténní opatření, která vydala Česká republika pro zmírnění pandemie v roce 2020:	16
2 Finanční rizika	17
2.1 Obecná charakteristika finančního rizika	17
2.2 Tržní riziko.....	18
2.3 Operační riziko	20
2.4 Úvěrové riziko.....	21
2.5. Riziko likvidity	22
3 Česká národní banka, dále jen ČNB a pandemie cov19.....	23
3.1 Definice ČNB.....	23
3.2 Opatření zavedena ČNB v období pandemie	25
3.2.1 Přímá stabilizační opatření.....	25
3.2.2 Opatření pro pojišťovny, vydané 16. dubna 2020	27
3.2.3 Doporučení pro banky, vydané ČNB:.....	27
4 Analýza rizik v období pandemie ve finančních institucích.....	28
4.1 MONETA Money Bank, a.s.....	29
4.1.1 Úvěrové riziko a opatření banky ještě před účinností plošného moratoria vydaného ČNB.....	29

4.1.2	Úvěrové riziko a situace po skončení plošného moratoria	29
4.1.3	Další opatření v rámci úvěrového rizika, vydané samotnou bankou	29
4.1.4	Opatření pro pojistný sektor	29
4.1.5	Operační riziko	30
4.1.6	Finanční stránka za rok 2020	30
4.2	Komerční banka, a.s.	30
4.2.1	Úvěrové riziko a opatření banky ještě před účinností plošného moratoria vydaného ČNB.....	30
4.2.2	Další opatření v rámci úvěrového rizika, vydané samotnou bankou	30
4.2.3	Operační riziko	31
4.2.4	Finanční stránka za rok 2020	31
4.3	Československá obchodní banka, a.s.	31
4.3.1	Úvěrové riziko a opatření banky ještě před účinností plošného moratoria vydaného ČNB.....	31
4.3.2	Nastavení splátkového moratoria dle ČNB:	32
4.3.3	Další opatření	32
4.3.4	Finanční stránka za rok 2020	32
4.4	Česká spořitelna, a.s.	32
4.4.1	Úvěrové riziko a opatření banky ještě před účinností plošného moratoria vydaného ČNB.....	32
4.4.2	Nastavení splátkového moratoria dle ČNB a situace po něm:.....	33
4.4.3	Další opatření	33
4.4.4	Operační riziko	33
4.4.5	Finanční stránka za rok 2020	33
4.5	Shrnutí analýzy a vlastní návrhy na minimalizaci rizik	34
5	Dotazníkově šetření	35
5.1	Cíle a zaměření dotazníkového šetření	35
5.2	Struktura dotazníkového šetření.....	35

5.3	Otázky, předpoklady, hypotézy a jejich následná analýza.....	38
5.4	Shrnutí dotazníkového šetření.....	45
	Závěr.....	46
	POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE.....	48

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Linie vzniku ČNB Zdroj:	25
Obrázek 2: Přerušeni/ukončení zaměstnání	38
Obrázek 3: Změna pracovního režimu.....	39
Obrázek 4: Pracovní režim po pandemii Zdroj:.....	40
Obrázek 5: Finanční situace respondentů před pandemií a po pandemii	44
Obrázek 6: Pomoc od státu a rodiny v období pandemie	44
Obrázek 7: Finanční závazky respondentů	45

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Kontingenční tabulka.....	41
Tabulka 2: Výpočet O_{ij}	41
Tabulka 3: Výpočet zdvojnásobeného O_{ij}	42
Tabulka 4: Výpočet E_{ij}	42
Tabulka 5: Výpočet zdvojnásobeného E_{ij}	42
Tabulka 6: Výpočet χ^2	43

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

% - procento

E_{ij} – očekávané četnosti

O_{ij} – skutečné četnosti

χ^2 – chí kvadrát

Σ - suma

°C – stupeň celsia

2W Repo - dvoutýdenní repo sazba

a.s. – akciová společnost

ČMZR – Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

ČS – Česká spořitelna, a.s.

ČSOB – Československá obchodní banka, a.s.

EGAP – Exportní a garanční pojišťovací společnost, a.s.

H0 - nulová hypotéza

H1 – alternativní hypotéza

KB – Komerční banka, a.s.

Kč – Koruna česká

KH – kritická oblast

mil. – milion

mld. – miliarda

MONETA – MONETA Money Bank, a.s.

r – počet řádků

s – počet sloupců

SARS-CoV-2 – nový typ koronaviru

Sb. - sbírky

W – kritický obor

WHO – Světová zdravotní organizace

α - alfa

Úvod

Tato bakalářská práce se bude zabývat riziky finančních institucí v období pandemie. Téma je aktuální z důvodu výskytu pandemie, která se zde začala vyskytovat od roku 2019 a ovlivnila do jisté míry naše životy. Pozůstatky z pandemie prakticky přetrvávají dodnes a řada finančních institucí, firem a zaměstnanců se musela pandemii podřídit. Většinu z nás pandemie poznamenala negativně, ovšem přinesla i některé zkušenosti a pozitiva do budoucna.

Je důležité se tímto tématem zabývat, abychom si přiblížili, jak se dokážou společnosti v dnešní době s takto nečekaným rizikem vypořádat.

Na základě těchto zkušeností je cílem práce popsat změny v aktivitách finančních institucí vyvolané změnou podmínek i chováním osob v období pandemie. Analyzovat rizika bank a pojišťoven, navrhnout způsob minimalizace rizik vyvolaných pandemií a zpracovat dotazníkové šetření.

Ke splnění tohoto cíle je potřeba popsat pandemii Covid-19 pro čtenáře, kteří budou práci číst a s pandemií se dosud v těchto souvislostech nesetkali. Dále je nutné uvést čtenáře do obecné problematiky finančních rizik, a to konkrétně do rizika operačního, tržního, úvěrového a likviditního. Následně práce přejde na část zabývající se restrikcemi, která vydala Česká národní banka, dále jen ČNB pro finanční instituce a jejich klienty, aby zmírnila dopady pandemie. V souvislosti s tím bude také uvedena krátká charakteristika ČNB. Následně si uvedeme čtyři banky s největším podílem na českém trhu a promítneme si, na kterých finančních rizicích se pandemie nejvíce podepsala a jakým způsobem na to banky reagovaly. Bude následovat shrnutí těchto rizik a vlastní návrhy na jejich minimalizaci. Poslední část pak bude věnována dotazníkovému šetření zaměřenému na chování osob v období pandemie, a to jak v pracovním, tak i ve finančním prostředí. Uvedeme si strukturu dotazníku a následně ho pak pomocí grafů a testu nezávislosti na konci vyhodnotíme.

1 Pandemie cov-19

Tato kapitola se bude zabývat původcem koronaviru a prvním výskytem případů tohoto onemocnění. Dále bude věnována pozornost tomu, v jakém prostředí koronavirus přežívá a v jakém období se nejvíce šíří. Také si uvedeme pravidla pro veřejnost, která vydala světová zdravotní organizace, dále jen WHO, a Česká republika, aby zmírnili dopad pandemie.

1.1 Pravděpodobný původce koronaviru

Přesný původce koronaviru doposud nebyl identifikován. Pravděpodobně se za průvodce onemocnění považuje zvíře pocházející z tržnice Wu-chanu.[1]

„Narůstá počet důkazů o možné souvislosti mezi novým koronavirem, dále jen SARS-CoV-2 a jinými podobnými známými koronaviry, které cirkulují mezi netopýry (konkrétně poddruh *Rhinolophus* – vrápenec).“ [2]. Samotné koronaviry již byly objeveny v 60. letech 20. století a řadí se do velké skupiny ribonukleových kyselin virů. Původcem onemocnění pandemie Covid-19, virus SARS.CoV-2 je tak nový koronavirus. Koronaviry vyvolávají onemocnění dolních cest dýchacích a záněty plic zejména u osob s kardiovaskulárním či jiným chronickým onemocněním. Dále mezi ohrožené skupiny patří děti a osoby s vyšším věkem. Většinou jsou zaznamenána onemocnění s mírným klinickým průběhem, ale vyskytují se i závažné průběhy. [1]Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.

1.2 První výskyt

Prvotní výskyt pandemie byl zaznamenán v hlavním a nejlidnatějším městě čínské provincie Chu-pej, kde zároveň došlo k prvnímu výskytu pneumonií, u nichž dosud není znám přesný původce onemocnění ani způsob přenosu. [2]

Skupina nemocných pocházela údajně z oblasti Wuhan South China Seafood City, kde se na trhu prodávají živé ryby, mořské plody, kuřata, netopýři, svišti, ptáci a další živočišné produkty. Trh byl následně od 1. ledna 2020 uzavřen a bylo zde prováděno čištění a dezinfikování prostorů. [2]

Nakažení pacienti projevovali následující symptomy onemocnění: horečka, dušnost, na rentgenu plic oboustranné infiltráty. Byl doporučen obezřetný přístup k nemocným, kteří měli podobné příznaky onemocnění a cestovali do Wu-chanu. Zároveň bylo takovýmito pacientům

doporučováno nosit ústní roušku a dodržovat izolační opatření pro nákazy přenosné vzduchem. [2]

„K 5. lednu 2020 bylo čínskou národní zdravotní komisí hlášeno celkem 59 případů onemocnění, žádný nemocný nezemřel. Klastř (skupina) nemocných je soustředěn do Wuhan South China Seafood City.“ [2]

Rizika pro EU:

„V EU jsou tři letiště s přímým leteckým spojením do Wu-chanu. S nadcházejícími oslavami čínského Nového roku na konci ledna lze očekávat zvýšený pohyb osob z a do Číny, a proto se zvyšuje pravděpodobnost příletu osob se suspektním onemocněním.“ [2]

V této době však nebyl z Číny popsán mezilidský přenos ani šíření tohoto onemocnění mezi zdravotnickým personálem. Proto bylo považováno šíření za velmi malé riziko. [2]

1.3 Koronavirus a jeho přežívání v prostředí

„Podle studie publikované v časopise *The New England Journal of Medicine* je virus způsobující koronavirové onemocnění (COVID-19) několik hodin až dní stabilní v aerosolech a na površích.“ Virus může být detekovatelný v aerosolech až tři hodiny, na mědi až čtyři hodiny, na kartonu až 24 hodin a dva až tři dny na plastu a nerezové oceli.

Z tohoto vyplývá, že i neporézní povrchy tak umožňují přežívání viru. Lidé se mohou infikovat nejenom kapénkovou infekcí, ale i dotykem prostřednictvím kontaminovaných předmětů.

Tento vliv na přežívání virů na různých materiálech a površích potvrdila recentní australská studie. Povrchy označované jako běžné – sklo, nerezová, ocel, papírové a polymerové bankovky vystavila virové náloži odpovídající nejvyšší koncentraci u infekčních pacientů.

„Při pokojové teplotě 20 °C (stupňů celsia) byl životaschopný virus izolován i za 28 dní. „Při teplotě 40 °C přežil virus na některých površích méně než 24 hodin.“ [1]

1.4 Sezónnost onemocnění

Koronaviry, způsobující běžná nachlazení, asi 10-15 % (procent), vyskytující se v lidské populaci, vykazují výraznou zimní sezónnost v oblastech s mírným podnebím, zvláště mezi prosincem a dubnem. Naopak v letních měsících jsou koronaviry stěží zjistitelné. Sezónnost může být částečně ovlivněna podmínkami prostředí a vnímavostí hostitele, protože koronaviry jsou stabilnější při nízké a střední relativní vlhkosti, (20–50 %), kdy jsou potlačeny obranné mechanismy dýchacích cest. [1]

1.5 Základní rady pro veřejnost, jak se vyhnout nakažení, vydané zdravotní organizací WHO:

- ✓ Nechte se očkovat, jakmile to bude možné a dodržujte pravidla pro očkování.
- ✓ Chraňte sebe a své okolí, dodržujte fyzickou vzdálenost od ostatních alespoň 1 metr a vyhněte se bližšímu kontaktu s osobou i přesto, že není nakažená.
- ✓ Vyhýbejte se prostorům, kde je snižená cirkulace vzduchu, místům, kde se lidé shromažďují, zpívají, těžce dýchají, hlasitě mluví, jako jsou například koncerty, posilovny, sbory, restaurace,...
- ✓ Noste správně nasazenou masku (měla by zakrývat nos, bradu a ústa), po nošení vyhoďte v případě lékařské masky. V případě látkové vložte do plastového obalu, uchovejte a vyperte.
- ✓ Myjte si často ruce dezinfekčním prostředkem na bázi alkoholu či mýdlem, ať už po blízkém kontaktu s osobami, sundáváním roušky apod. [4]

1.6 Vybraná karanténní opatření, která vydala Česká republika pro zmírnění pandemie v roce 2020:

- ✓ Zákaz vstupu do České republiky a cestování do rizikových zemí.
- ✓ Zákaz pořádání kulturních, sportovních a dalších společenských akcí s účastí nad 30 osob.
- ✓ Omezení provozu školních zařízeních – distanční výuka.
- ✓ Zákaz přítomnosti občanů ve vybraných provozovnách a tržištích.
- ✓ Provádění dezinfekce v některých veřejně přístupných prostorech.
- ✓ Trasování polohy osob, u kterých byla potvrzena nákaza covid19.
- ✓ Izolace osob nakažených koronavirem a to 10 dní od pozitivního testu.
- ✓ Odlišná prodejní doba pro seniory.
- ✓ Návrh zákona o odložení splatnosti a snížení pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti placeného zaměstnavateli jako poplatníky. [5]

Díky těmto opatřením a mnoha dalších musela spousta institucí omezit svůj provoz. Mnoho lidí tak dočasně přišlo o své zaměstnání, a to se projevilo i ve fungování finančních institucí, kde měli tito lidé hypotéky a úvěry a po určitý čas je nemohli financovat, tak jak tomu bylo před obdobím pandemie a omezujícími opatřeními.

2 Finanční rizika

Tato kapitola se budou zabývat obecnou charakteristikou finančního rizika a charakteristikou jednotlivých rizik, což jsou rizika tržní, operační, úvěrová a likvidní.

2.1 Obecná charakteristika finančního rizika

Riziko nám obecně představuje určitou nevyhnutelnou hrozbu či nebezpečí, se kterým se v budoucnu setkáme, a to za podmínek nepříznivých nástrojů.

V běžném životě se tyto nepříznivé nástroje projevují např. vlivem nečekaného onemocnění, ztráty zaměstnání, nebo jiné negativní události, která nás po určitý čas omezí v našem zaběhnutém životě. [9] (Cipra, 2015, s. 3)

○ Riziko a nejistota.

Riziko

Lze měřit, kvantifikovat a předvídat různými ekonomickými či technickými nástroji.

Na základě předvídatelnosti, se na toto riziko můžeme připravit a bránit se mu.

Nejistota

Náhodný jev, který nelze změřit či kvantifikovat a nemůžeme se mu bránit.

Ve financích se nám riziko projeví jakoukoliv nepříznivou událostí či špatným ekonomickým rozhodnutím, což může být např. značná proměnlivost hospodářských výsledků, špatně nasazené úrokové sazby nebo nepříznivý vliv pandemie, která nám může např. posunout hodnotu inflace vlivem omezení zahraničních kontaktů s dodavateli, a tudíž i nástroje okolo financí apod. [9] (Cipra, 2015, s. 3), [7] (Bláhová, 2018, s. 64)

○ Rizika ztráty tedy můžeme členit na očekávaná a neočekávaná.

Očekávané riziko

Jedná se o riziko, na které se lze připravit. Např. na tržní riziko se můžeme připravit tím, že si uděláme řádně propracovaný marketingový výzkum trhu a zabráníme tak částečně veškerým hrozbám.

Neočekávané riziko

Jako příklad můžeme uvést pandemii covid19, se kterou nikdo nepočítal a na kterou se nikdo z nás nemohl připravit. [8] (Jílek, 2000, s. 15)

- **Rizika můžeme dle důležitosti pro banku rozčlenit na kritická, významná a obvyklá**

Kritická rizika

Tato rizika nám mohou např. přesáhnout kapitálovou přiměřenost banky - poměr kapitálu a rizikově vážených aktiv (celková aktiva banky vynásobená rizikovou váhou pro danou banku). Riziková váha nám ukazuje, jak je kapitál vnímán z hlediska rizikovosti pro banku.

Významná rizika

Tato rizika podstatně ovlivní ziskovost banky, ale v jejím budoucím fungování ji nikterak neomezují.

Obvyklá rizika

Riziko související s běžným podnikáním banky, na které je banka připravena např. tím, že má zajištěný dostatečný objem rezerv, nebo disponuje dostatečným kapitálem na pokrytí těchto rezerv. [9] (Bláhová, 2018 s. 75)

Abychom předcházeli takovýmto rizikům, je nutné jednotlivá rizika ve financích včas identifikovat, analyzovat a zabránit tak určité ztrátě vlivem rizika.

Ve financích se budeme nejčastěji bavit o tržním riziku, operačním riziku, úvěrovém a likvidním riziku, která budou zmíněna v následující podkapitole.

2.2 Tržní riziko

Týká se rizika změny finanční pozice, v důsledku měnící se hodnoty podkladových aktiv, která jsou na tuto pozici vázaná. Je to např. měnící se kurs, ceny dluhopisů, akcií, komodit apod.). [9] (Cipra, 2015, s. 253),

Rozlišujeme 4 základní typy tržního rizika, a to:

1) Úrokové riziko

Představuje riziko ztráty, vyplývající ze změny cen finančních nástrojů, které jsou citlivé na úrokové míry.

Rozlišujeme riziko specifické a obecné.

- ✓ **Specifické úrokové riziko** se váže ke konkrétnímu finančnímu nástroji a představuje riziko ztráty z možného příznivého či nepříznivého vývoje uvažovaného finančního nástroje konkrétního emitenta (osoby vydávající či prodávající cenné papíry). Takovéto riziko pak do jisté míry ovlivňuje finanční situaci emitenta, a zároveň pokles nebo zvýšení ceny daného úrokového nástroje. Např. pokud budeme držet dluhopisy v aktivech, hrozí nám riziko poklesu ceny dluhopisu. Daný úrokový nástroj v případě poklesu nesleduje

obecné změny úrokových měr (např. v souvislosti s dluhopisy, změnami úrokových měr státních dluhopisů). [9] (Cipra, 2015, s.254)

- ✓ **Obecné úrokové riziko** se pak neváže ke konkrétnímu finančnímu nástroji emitenta, jedná se o riziko v obecném pojetí. Je spojeno s ekonomikou jako celkem a je určeno makroekonomickými podmínkami (např. změnou úrokových měr státních dluhopisů). [9] (Cipra, 2015, s. 254), [9] (Bláhová, 2018, s. 145)

2) Akciové riziko

Představuje riziko ztráty, vyplývající ze změny cen finančních nástrojů, které jsou citlivé na ceny akcií.

Rozlišujeme specifické a systémové akciové riziko.

- ✓ **Specifické riziko** je vázané na volatilitu (pravděpodobnosti změn ceny aktiva v budoucnosti) ceny jednotlivých akcií a je spojené se změnou finanční situace emitenta a jeho akciového nástroje.
- ✓ **Systémové riziko** souvisí s aktuálním vývojem trendu akciového trhu. [9] (Bláhová, s.143), [8] (Jílek, 2000, s. 75)

3) Komoditní riziko

Představuje riziko ztráty, vyplývajícího ze změny cen finančních nástrojů, které jsou citlivé na ceny komodit (takové komodity jsou zlato, stříbro, platina a paladium).

Finanční instituce obchodují s komoditami převážně v omezeném rozsahu, a to pomocí standardizovaných a nestandardizovaných komoditních derivátů). [8] (Jílek, 2000, s. 76)[8] [9] (Bláhová, 2018, s. 143)

4) Měnové riziko

Představuje riziko ztráty, vyplývajícího ze změny cen finančních nástrojů, které jsou citlivé na měnové kurzy. Souvisí s pohyblivostí kursů, která mohou mít dopad na finanční instituce, a to tím, že vážou podrozvahová aktiva, pasiva a platby, které buďto do banky vstupují, anebo odcházejí. [8] (Jílek, 2000, s. 76)

Jakýkoliv pokles zahraniční měny může mít pro finanční instituci příznivý či nepříznivý dopad, a to za těchto podmínek:

Pokud finanční instituce drží měnu v dlouhé pozici (měny získávají na hodnotě, když cena aktiv roste), tak je to pro ni nepříznivé.

Pakliže finanční instituce drží měnu v krátké pozici (banka prodá aktivum, v případě poklesu měny), je to pro banku příznivé. [9] (Bláhová, s. 143)

2.3 Operační riziko

Často označované i jako riziko provozní, je riziko, kterému je banka vystavena při provádění jakéhokoliv druhu operace.

Toto riziko existuje v bankách již od počátku jejich existence, jeho podstata se ale vlivem technologií a používaných systémů v dnešní době výrazně změnila.

Původně bylo toto riziko spojené s lidským faktorem, jeho vědomým či nevědomým selháním a při selhání informačních technologií.

Dnes se nám změny operačního rizika výrazně projevují např. při postupech při obchodování, provádění platebních operací a zavádění nových produktů.

Rozlišujeme hlavní zdroje operačního rizika a to: procesní riziko, riziko selhání lidského faktoru, riziko systémů a riziko externích událostí. [9] (Bláhová, 2018, s. 177)

1) Procesní riziko

Neboli riziko selhání či nedostatků interních procesů, souvisí s neefektivně či nedostatečně nastavenými vnitřními procesy. Takto chybně nastaveným vnitřním procesům ve většině případů předchází např. chybná rozhodnutí, chybně nastavené rozhodovací, realizační a kontrolní procesy.

Důsledkem nevhodně nastavených vnitřních procesů pak jsou znatelně vyšší náklady, neschopnost dosáhnout cílů zvolenou optimální cestou, vyšší nároky na kapitál, ztráta klientů, soudní spory, snížení pověsti banky apod. [9] (Bláhová, 2018, s. 180)

2) Riziko selhání lidského faktoru

Souvisí zejména s nedodržováním vnitřních předpisů, úmyslným jednáním zaměstnanců či externích osob s cílem poškodit banku, nebo klienty banky. Do tohoto rizika můžeme zařadit i pracovně právní spory. Riziko selhání lidského faktoru tak může být úmyslné a neúmyslné.

Mezi časté spouštěče tohoto faktoru se řadí např. nejednoznačná role pracovníka, s tím související jeho špatně vymezena práva a povinnosti vyplývající z jeho pracovní pozice. Další škody se hojně projevují v souvislosti s nepovoleným obchodováním na finančních trzích.

Abychom omezili vznik události související s rizikem selhání lidského faktoru, je dobré mít řádně nastavenou vazbu na kvalitu práce s lidskými zdroji, to znamená pravidelně provádět interní školení zaměstnanců s cílem zvýšit kompetentnost zaměstnanců - jejich znalosti, odpovědnost a profesionalitu. Dalším důležitým zdrojem, pak je vhodně nastavený vnitřní systém kontrol, díky kterému se pak výrazně omezí nepovolené aktivity zaměstnanců. [9] (Bláhová, 2018, s. 181)

3) Riziko systémů

Souvisí s postupně se rozvíjejícími technologiemi v bankách a chybami, které v důsledku tohoto můžou nastat. Často se jedná o chyby v podpůrných systémech, počítačových programech, matematických vztazích modelů, přenosu dat apod.

Pro banku je nesmírně důležité, aby technologie efektivně podporovaly její činnost, byly zabezpečené vůči neoprávněnému vniknutí třetích osob, neomezovaly svou kapacitou rozvoj banky a umožnily plynulý provoz činnosti banky. [9] (Bláhová, 2018, s. 181) [9], [8] (Jílek, 2000, s. 17)

4) Riziko externích událostí

Jedná se především o události z vnějšího prostředí. Například podvody ze strany klientů, obchodních partnerů, napadení pracoviště banky, vandalismus, terorismus a přírodní katastrofy typu: povodně, tornádo apod. Důsledky těchto událostí pak mohou být poškození majetku banky a problémy na straně dodavatelů zboží a služeb. (Bláhová, 2018, s. 181) [9]

2.4 Úvěrové riziko

Představuje riziko selhání protistrany, partnera či dlužníka a to tím, že nedostojí svým závazkům, nebo nebude jednat v rámci kontraktu sjednané smlouvy vůči věřiteli, a tím způsobí bance, či jiné finanční instituci finanční ztrátu. Toto riziko vyplývá z bonity protistrany, včetně jejího selhání nebo platební nevěli dlužníků.

Pro snížení úvěrového rizika se finanční instituce snaží vést kontrakt pouze s důvěryhodnými stranami, nebo získat kolaterál (kolaterálem je hotovost, např. cenné papíry, směnky apod.) a obchodovat v rámci rámcových dohod, které obsahují klauzule o započtení a kolaterály.

Úvěrové riziko můžeme dělit na přímé úvěrové riziko, riziko úvěrových ekvivalentů, vypořádací riziko a riziko úvěrové angažovanosti. [9] (Bláhová, 2018, s. 84, 85), [8] (Jílek, 2000, s.15)

1) Přímé úvěrové riziko

Představuje riziko ztráty související se selháním ze strany partnera u rozvahových položek, jako jsou úvěry, půjčky, vklady neboli depozita, dluhopisy, směnky apod. Toto riziko je považováno za nejstarší riziko a v současné době zůstává nejdůležitějším rizikem. [8] (Jílek, 2000, s. 15,16)[8]

2) Riziko úvěrových ekvivalentů

Představuje riziko ztráty související se selháním ze strany partnera u podrozvahových položek, jako jsou poskytnutí úvěrových příslibů, záruk, dokumentárních akreditivů, derivátů apod. V rámci tohoto rizika, se nám objevuje riziko suverénní, tedy riziko ze selhání ze strany zahraniční vlády nebo agentury, která je podporována vládou v plné víře a úvěru. [8] (Jílek, 2000, s. 16), [9] (Bláhová, 2018, s. 85)

3) Vypořádací riziko

Představuje riziko, kterému je banka vystavena při provádění transakce, a to především v momentě, kdy protistraně byla dodána hodnota, ale zatím ji nemá k dispozici. K nejčastějšímu výskytu dochází při nákupu a prodeji cenných papírů a u devizových operací. [8] (Jílek, 2000, s. 16), [9] (Bláhová, 2018, s. 85)

4) Riziko úvěrové angažovanosti

Představuje riziko ztráty z angažovanosti vůči konkrétnímu partnerovi, zemím, odvětvím, nástrojům a klientům. [8] (Jílek, 2000, s. 16)49, [9] (Bláhová, 2018, s. 85)

2.5. Riziko likvidity

Jedná se o schopnost finanční instituce, dostát svým závazkům v každém okamžiku, jde tedy o riziko, že hotovostní zdroje (netermínovaná bankovní depozita, apod) finanční instituce, dostatečně nepokryjí potřebu v hotovosti ať už v aktuální nebo budoucí situaci. [9] (Bláhová, 2018, s. 202), [9] (Cipra, 2015, s. 287)

Riziko můžeme dělit na riziko financování a riziko tržní likvidity.

1) Riziko financování

Představuje riziko neschopnosti banky zajistit hotovost na portfolio aktiv a pasiv v určitých splatnostech a úrokových mírách, představuje tak riziko momentální platební neschopnosti banky. [8] (Jílek, 2000, s.17)

2) Riziko tržní likvidity

Toto riziko bere v potaz přístup k peněžním prostředkům s ohledem na likviditu samotného finančního trhu. V případě, kdy je likvidita trhu omezená, má pak vliv na cenu finančních nástrojů. Rozpětí mezi poptávkou a nabídkou by se totiž rozšířila natolik, že daný účastník na trhu nebude schopen prodat, nebo nakoupit finanční nástroj, aby uzavřel své pozice. [8] (Jílek, 2000, s.17), [9] (Bláhová, 2018, s. 202)

3 Česká národní banka, dále jen ČNB a pandemie cov19

Tato kapitola se bude zabývat regulačními opatřeními, která ČNB zavedla pro finanční instituce v období pandemie Cov-19, aby zmírnila případné negativní dopady, které by pandemie vyvolala při zachování starých regulací. Dále si definujeme ČNB a jakou má roli.

3.1 Definice ČNB

Definic ČNB dle zákona č. 6/1993 Sb.:

Základní ustanovení

- ✓ ČNB je ústřední banka České republiky, dále jen ČR, která vykonává dohled nad finančním trhem se sídlem v Praze. [11]

Hlavní cíl

- ✓ péče o cenovou stabilitu,
- ✓ bezpečné zabezpečení a fungování finančního systému,
- ✓ podpora obecné hospodářské politiky vlády, a to takovým způsobem, aby přispěla k dosažení cílů obecné hospodářské politiky evropské unie, a to v případě, že není dotčen její hlavní cíl. [11]

Úkoly ČNB:

- ✓ určování a provádění měnové politiky,
- ✓ emise (výdej) bankovek a mincí,
- ✓ řízení oběhu peněz,
- ✓ dohled na finančním trhu,
- ✓ sledování rizik a posuzování ohrožení stability finančního systému. [11]

Organizace ČNB

- ✓ Ústředí sídlící v Praze, pobočky a účelové organizační jednotky. [11]

Bankovní rada a její členové

- ✓ Bankovní rada je nejvyšším orgánem, který určuje makrobezpečnostní politiku a nástroje pro její provádění. Bankovní radu tvoří 7 členů – guvernér, 2 viceguvernéři a 4 členové.
- ✓ Guvernéra a viceguvernéry a ostatní členy jmenuje a odvolává prezident.
- ✓ Členové bankovní rady nesmí být jmenováni více než dvakrát a jsou jmenováni na dobu 6 let.

- ✓ Členové bankovní rady musí být bezúhonní (tj. nebyť právně odsouzený pro trestný čin), způsobilí k právním úkonům, mít ukončené vysokoškolské vzdělání a být uznávanou a zkušenou osobností v oblasti finančního trhu a měnových záležitostí. [11]

Současní členové bankovní rady:

- ✓ Guvernér: Aleš Michl (§7,8 - zastupuje svým jménem ČNB navenek, podepisuje právní předpisy vyhlášené ve Sbírce zákonů. Předsedá bankovnímu jednání, v případě nepřítomnosti, přechází tato odpovědnost na víceguvernéra).
- ✓ Víceguvernéři: Jan Frait, Eva Zamrazilová.
- ✓ Členové bankovní rady: Tomáš Holub, Jan Kubíček, Jan Procházka, Karina Kubelková (zaměstnanci) [12]

Vztah ČNB k vládě

- ✓ Bankovní rada ani její členové nesmí přijímat ani vyžadovat pokyny od vlády, Parlamentu, prezidenta republiky a jiných orgánů, institucí nebo jiných subjektů Evropské unie při výkonu jejich činností.
- ✓ Vláda a ČNB se pouze vzájemně informují o zásadách a opatřeních měnových, makrobezpečných a hospodářských. [12]

Měnové nástroje, jež ČNB využívá pro regulaci:

- ✓ stanovuje úrokové sazby,
- ✓ stanovuje povinné minimální rezervy bank (představuje část likvidních prostředků, které banky musí udržovat ve formě rezerv na svém účtu u ČNB), poboček zahraničních bank, spořitelních a úvěrových družstev, které musí mít na účtu u ČNB, a to ve výši minimálně
- ✓ 2 %. [11] [13]

Obchody s Českou republikou

- ✓ Vede účty podle rozpočtových pravidel, dává do prodeje státní dluhopisy, po dohodě s ministerstvem vykonává činnosti spojené se správou a splácením a převody státních dluhopisů, spojené s výplatou úroků z těchto dluhopisů. [11]

Operace na volném trhu a úvěrové operace:

- ✓ ČNB má oprávnění k vedení a přijímání vkladů bank, zahraničních bank, spořitelních a úvěrních družstev.

- ✓ Provádí operace s investičními nástroji (tj. např. dluhopisy, akcie,..), devizovými hodnotami, drahými kovy, a to formou prodeje, nákupů, vkladů, půjček, termínovaných obchodů nebo repo-obchodů. [11]
- Časová linie vzniku ČNB, do současné podoby, viz. obr. 1:

Obrázek 1: Linie vzniku ČNB Zdroj:

Zdroj: www.historie.cnb.cz [10]

3.2 Opatření zavedena ČNB v období pandemie

V této kapitole si popíšeme kroky, které ČNB podnikla, aby zmírnila dopady pandemie na finanční instituce a jejich klienty.

3.2.1 Přímá stabilizační opatření

První přímé jednání ČNB, konané 16. března 2020:

Z tohoto jednání vyplynula následující opatření dle konstatování ČNB.

„Kapitálová pozice domácího bankovního sektoru je díky kapitálovým rezervám a dobrovolně drženému přebytku kapitálu v současnosti robustní. Bankovní sektor jako celek je schopen se vyrovnat s důsledky i významně nepříznivého ekonomického vývoje, což dokládají dohledově makrozátěžové testy.“ [14]

ČNB snížila tyto sazby:

- ✓ **limitní úrokovou sazbu** pro dvoutýdenní repo operace (tzn. sazbu maximální výše úroku, v situaci, kdy banky vrací půjčené peníze zpět ČNB) o 50 bazických bodů na 1,75 %.
- ✓ **lombardní sazbu** (tzn. sazbu, za kterou si můžou banky půjčit peníze od ČNB) na 2,75 %.
- ✓ **diskontní sazbu** (tzn. sazbu, za kterou si můžou banky uložit peníze u ČNB) na 0,75 %.

Tyto změny nabyly účinnosti dne 17. 3. 2020

Dále zavedla to, že dodávací repo operace budou vyhlašovány třikrát namísto dosavadní frekvence jednou týdně. [13] [14]

Druhé přímé jednání ČNB konané dne 26. března 2020:

Toto jednání bylo zahájeno na základě druhé situační zprávy, která obsahovala mimořádné aktualizování prognóz ČNB. Tato zpráva byly doplněna dalšími relevantními analýzami a úvahami z oblasti finanční stability a informacemi o dění v jednotlivých segmentech finančního trhu a finančního sektoru v souvislosti s pandemií Covid-19.

„Členové bankovní rady opakovaně uváděli, že překotný vývoj situace s sebou přináší bezprecedentní nejistotu při tvorbě budoucích ekonomických výhledů. Jakékoliv odhady makroekonomických veličin se mění za pochodu a je velmi obtížné je číselně ukotvit. Rozhodování je tak v této turbulentní době založeno – vedle modelových předpokladů – také na ekonomické intuici.“ [15]

Z tohoto jednání pak vyplynula snížení, a to s účinností od 27. března:

- ✓ **limitní úrokové sazby pro dvoutýdenní repo operace** o 75 bazických bodů na 1,00 %,
- ✓ **lombardní sazby** na 2,00 %,
- ✓ **diskontní sazby** na 0,05 %,
- ✓ **proticyklické kapitálové rezervy** na 1,00 %. (nástroj, jehož cílem je zvýšit odolnost finančního systému vůči rizikům spojených s chováním bankovního systému v průběhu finančního cyklu). [15] [16]

Třetí přímé jednání konané dne 7. května 2020:

Toto jednání bylo zahájeno na základě třetí situační zprávy a nové makroekonomické prognózy. Podle ČNB celková inflace v nejbližších měsících rychle klesne do tolerančního pásma a na horizontu měnové politiky se bude nacházet v blízkosti 2% cíle ČNB. [17]

„Bankovní rada vyhodnotila rizika prognózy v současné mimořádné situaci jako bezprecedentně vysoká a vyžadující ještě výraznější uvolnění měnových podmínek oproti základnímu scénáři. Rizika v aktuální situaci primárně souvisejí s průběhem pandemie a zejména s délkou a velikostí dopadů karanténních opatření na světovou i domácí ekonomiku.“ [17]

ČNB, tedy snížila:

- ✓ **limitní úrokovou sazbu pro dvoutýdenní repo operace** o 75 bazických bodů na 0,25 %,
- ✓ **lombardní sazbu** na 1,00 %,
- ✓ **diskontní sazba** zůstala nezměněna na 0,05 %. [17]

3.2.2 Opatření pro pojišťovny, vydané 16. dubna 2020

ČNB apeluje na zdržení se výplaty dividend. Toto doporučení platí jak pro pojišťovny, tak penzijní společnosti.

Cílem tohoto opatření je, aby pojišťovny a zajišťovny kvůli současné situaci dočasně pozastavily vyplácení dividend a neprováděly zpětné odkupy akcií za účelem odměňování jejich držitelů.

V případě, že pojišťovna nebo zajišťovna nebude respektovat toto opatření, měla by o tom uvědomit ČNB a uvést důvody. [18]

3.2.3 Doporučení pro banky, vydané ČNB:

o Umožnění odkladu splátek úvěrů a hypoték s účinností od 14. dubna 2020:

V období koronakrize ČNB předpokládala utlumenější ekonomiku, která by se mohla nepříznivým způsobem promítnout do úvěrových portfolií bank, proto nabízí bankám odklad splátek úvěrů a hypoték, a to o 3 či 6 měsíců, podle zákona 177/2020 Sb. o některých opatřeních v oblasti splácení úvěrů v souvislosti s pandemií Covid-19, a to v případě dočasné platební neschopnosti klienta banky v důsledku koronakrize. Toto opatření je platné od 31. července nebo do 31. října 2020, a to v závislosti na tom, zdali si klient vybere dobu odkladu 3 nebo 6 měsíců. [18]

Tento proces se nazývá moratorium, je závazný pro všechny banky a nebankovní společnosti. Splátky je možné odložit u úvěrů a hypoték, které byly sjednány a čerpány před 26. březnem

2020. Moratorium si dává za cíl, aby se klienti, živnostníci, domácnosti a firmy nedostali kvůli výpadkům příjmů do finančních problémů či insolvenčí. [18][19]

Rozhodnutí o moratoriu je v kompetenci jednotlivých bank. Pokud u klienta došlo pouze k výpadku příjmů v důsledku pandemie Covid-19 a souvisejícími opatřeními, pak je odklad splátek vhodným způsobem, jak si zajistit splacení od klienta.

Celkové posouzení však může záviset na době výpadku klienta a na tom, nakolik bude ovlivněna schopnost klienta následně pokračovat ve splácení závazku vůči bance.

V těchto souvislostech je proto důležité, aby banky měly i nadále dostatek kapitálu. [19]

- **Snížení proticyklické kapitálové rezervy s účinností od 1. dubna 2020**

ČNB snížila proticyklickou kapitálovou rezervu na 1 % z dosavadních 1,75 %.

Díky tomuto rozhodnutí budou banky potřebovat méně kapitálu pro poskytnutí úvěru do domácí ekonomiky, zároveň se také rozšíří prostor pro úvěrování firem, podnikatelů a občanů, které zasáhla pandemie Covid-19. [20]

- **Doporučení pro posuzování nových hypoték s platností od 1. dubna 2020:**

- ✓ **Limit LTV** (výše hypotéky v poměru k hodnotě zastavované nemovitosti) se zvedl na 90 % z dosavadních 80 %. Žadatel o hypotéku tak může mít méně našetřeného kapitálu. Ovšem LTV limit se netýká investičních hypoték.
- ✓ **Limit ukazatele DSTI** (poměr celkové dluhové služby a čistého měsíčního příjmu žadatele o úvěr) na 50 % z dosavadních 45 %. Žadatel se tedy sníží nezbytná výše příjmu, pro řádné splácení dluhu. [18] [20]

4 Analýza rizik v období pandemie ve finančních institucích

V této kapitole si uvedeme 4 finanční instituce s největším podílem na bankovním trhu ČR. Uvedeme finanční rizika, která ovlivnila danou finanční instituci nejvíce v roce 2020, jak se banka k rizikům stavěla a jaký dopad to mělo na finanční stránku bankovní instituce.

Pro analýzu rizik budeme vycházet z výročních zpráv bank za rok 2020, který byl pro banky nejvíce významný z důvodu začínající pandemie. V analýze uvádíme pouze finanční rizika, ke kterým se finanční instituce vyjadřují v závěrečných zprávách nejvíce. Z toho vyplývá, že u každé instituce budeme postupovat individuálně a některá rizika nemusí být v bance zmíněna.

4.1 MONETA Money Bank, a.s.

Společnost MONETA Money Bank, dále jen MONETA, nejvíce ovlivnilo riziko úvěrové a operační.

4.1.1 Úvěrové riziko a opatření banky ještě před účinností plošného moratoria vydaného ČNB

MONETA, jako jedna z prvních finančních institucí umožnila odklad splátek klientům ještě před účinností plošného moratoria vydané ČNB, a to konkrétně od 19. března 2020.

Tuto možnost využilo 67 826 klientů, a to s celkovou úvěrovou expozicí 33,8 miliardy Kč. [24]

4.1.2 Úvěrové riziko a situace po skončení plošného moratoria

MONETA i nadále umožnila klientům po skončení státem garantovaného moratoria na splácení úvěru odložit splátky až na 3 měsíce.

Banka v souvislosti s touto možností obdržela 5 661 žádostí v celkové výši 1,7 miliardy Kč (Korun českých).

Z toho více než 87 % žadatelů o tento odklad využilo i dřívějšího garantovaného moratoria daného státem. [24]

4.1.3 Další opatření v rámci úvěrového rizika, vydané samotnou bankou

MONETA zavedla obezřetný přístup ke kategorizaci pohledávek a umožnila dodatečný tříměsíční odklad.

Druhá vlna pandemie: březen–říjen 2020

V souvislosti s pandemií Covid-19 banka vytvořila dobrovolný a zákonný program splátkového moratoria vydaný ČNB. [24]

Bylo stanoveno dodatečné pravidlo:

Expozice, které v okamžiku poskytnutí odkladu byly méně než 30 dnů po splatnosti, nebyly považovány za expozice s úlevou, a to s výjimkou expozic, na které se uplatnil úrokový limit v ochranné lhůtě moratoria stanovený zákonem.

4.1.4 Opatření pro pojistný sektor

Dále MONETA pozastavila výplatu dividend, a to v souvislosti s negativními dopady pandemie na výkonnost českého hospodářství – představenstvo bank považovalo za nutné zachovat likviditu a silnou kapitálovou základnu. (Následně pak ČNB vydala důrazné doporučení českému bankovnímu sektoru, aby se zdrželo výplaty dividend.). [24]

4.1.5 Operační riziko

V rámci operačního rizika musela MONETA v souvislosti s danou epidemií Covid-19 zavést řadu bezpečnostních opatření, aby ochránila své klienty a zaměstnance, všude tam, kde to bylo možné.

MONETA také realizovala plán okamžité náhrady klíčových zaměstnanců v případě neschopnosti vykonávat své povolání způsobené nemocí.

Banka poskytovala plnou náhradu mzdy rodičům samoživitelům, kteří museli zůstat se svými dětmi doma z důvodů zavření škol.

V průměru 1 600, a tedy více než 50 % zaměstnanců banky pracovalo vzdáleně, aby mohlo zachovat potřebný společenský odstup a omezit tak zdravotní rizika. [24]

4.1.6 Finanční stránka za rok 2020

Celkově všechny tyto změny způsobily zásadní navýšení opravných položek ve výši 2,8 mld. (miliardy) Kč z celkové částky 3,6 mld. Kč nákladů na riziko za rok 2020, což činí 77 %.

Náklady na úvěrové riziko byly v roce 2019 0,35 % , ovšem v roce 2020 došlo k nárůstu na 1,74 %.

Došlo k nárůstu o 1,39 % oproti roku 2019. Rok 2020 4,97x nákladově horší než rok 2019. [24]

4.2 Komerční banka, a.s.

Hlavní ovlivněnou oblastí je úvěrové a operační riziko.

4.2.1 Úvěrové riziko a opatření banky ještě před účinností plošného moratoria vydaného ČNB

Odklad splátek úvěru začala banka poskytovat od konce března 2020 v souladu se svými vlastními pravidly a postupy. Následně byly povoleny odklady splátek v souladu s novým splátkovým moratoriem vydaným ČNB.

K 31. prosinci 2020 činil objem úvěrů, které byly v rámci režimu odkladu během roku 2020, v rámci Komerční banky, dále jen KB, 70,6 miliardy Kč. [23]

4.2.2 Další opatření v rámci úvěrového rizika, vydané samotnou bankou

Individuální řešení na míru na základě vyhodnocení aktuální situace klienta.

Spolupráce se státními institucemi - úvěrové produkty v rámci programů Covid-19 vytvořených vládou, ty pokrývaly k 31. prosinci 2020 expozici 10,1 mld. Kč. [23]

4.2.3 Operační riziko

Ochranné pomůcky:

KB vybavila své zaměstnance přibližně 200 tisíci kusy respirátorů, pobočky banky byly vybaveny bezkontaktními držáky dezinfekce a plexi brýlemi. [23]

Práce z domova:

KB významně transformovala svoji pracovní kapacitu směrem k práci z domova a vzdálenému klientskému servisu. Aby toho efektivně dosáhla, nakoupila banka přibližně 1000 kusů notebooků a zdvojnásobila kapacitu svých datových linek a VPN koncentrátorů.

Dále KB zřídila 100 záložních pracovních míst pro činnosti, u kterých práce z domova nebyla možná. Pro bezpečnost s prací z domu banka implementovala dvou faktorovou autentizaci zaměstnanců pomocí KB klíče a celkově posílala ochranu proti hrozbám. [23]

Ochrana zaměstnanců na fyzickém pracovišti:

Zaměstnanci banky byli rozděleni do čtyř nezávislých skupin s týdenními rotacemi. Dále banka prováděla pravidelné týdenní antigenní testování, a to u zaměstnanců kritické infrastruktury. Ostatním zaměstnancům bylo toto testování nabídnuto ve dvou vlnách zdarma. Celkem banka testovala 1 554 zaměstnanců, a to s malou mírou pozitivivity 1 %. [23]

4.2.4 Finanční stránka za rok 2020

Náklady na úvěrové riziko Skupiny KB se v roce 2020 zvýšily na 68 bazických bodů, tedy o 0,68 %, což bylo výrazně vyšší ve srovnání s 9 bazickými body, tedy 0,09 % než v roce 2019.

Úvěrové riziko tak v roce 2020 narostlo o 0,59 % oproti roku 2019, tedy 7,55x vyšší.

Objem opravných položek vytvořených k pohledávkám vůči klientům dosáhl k 31. prosinci 13,0 mld. Kč 0,59 dle výpočtu IFRS 9. [23]

4.3 Československá obchodní banka, a.s.

4.3.1 Úvěrové riziko a opatření banky ještě před účinností plošného moratoria vydaného ČNB

V březnu 2020 nabídla banka svým klientům možnost odkladu splátek úvěru či hypotéky. Tento krok pomohl klientům, kteří se dostali do finanční krize, a banka to tedy odkladem splátek vynahrazovala. [22]

4.3.2 Nastavení splátkového moratoria dle ČNB:

Klienti mohli využít jednu ze dvou ochranných lhůt (3 a 6 měsíců), a to do 31. 7. 2020 a 31. 10. 2020. Tato možnost byla zcela zdarma a klienti neplatili žádné poplatky, navíc úrok nemohl u fyzických osob překročit hodnotu 2W Repo (dvoutýdenní repo sazba) + 8 %. Po období odkladu se klienti vraceli k původní výši měsíční platby.

Úroky nashromážděné během období odkladu budou zaplacený na konci splátkového období v čase prodlouženém o zvolenou dobu odkladu nebo při předčasném splacení k jeho datu. [22]

4.3.3 Další opatření

Československá obchodní banka, dále jen ČSOB navázala pro ulehčení finanční situace klientů řadu spoluprací a to s:

Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou, a.s., dále jen ČMZRB - umožňuje rychlé čerpání překlenovacích úvěrů krytých zárukou na úvěry na provozní kapitál firemním klientům. Jedná se o garanci výše půjčky až na 80 %, nebo 90 % z částky půjčky. Úroky z těchto půjček jsou klientům dotovány. [22]

Exportní garanční a pojišťovací společností, a.s., dále jen EGAP - program nabízí záruky pouze na nově poskytnuté půjčky poskytované komerčními bankami, zaručuje až 90 % výše půjčky, v závislosti na ratingu dlužníka. Program se ale zaměřuje na společnosti, v nichž vývoz představoval v roce 2019 více než 20 % obrátu. [22]

4.3.4 Finanční stránka za rok 2020

U půjček, na kterých bylo uplatněno moratorium, banka vykázala ztrátu ve výši 135 mil. Kč. Tuto ztrátu, zaúčtovala do výkazu zisku a ztrát do části ztráty ze znehodnocení. Ztráta z modifikace se následně amortizuje do úrokových výnosů po dobu očekávané životnosti aktiva.

Úvěrové riziko v roce 2019 bylo ve výši 321 481 mil. Oproti roku 2020 se úvěrové riziko zvýšilo na 342 805 milionů Kč, tj. o 6,6 % oproti roku 2019. [22]

4.4 Česká spořitelna, a.s.

4.4.1 Úvěrové riziko a opatření banky ještě před účinností plošného moratoria vydaného ČNB

Česká spořitelna, dále jen ČS již v březnu 2020 svým klientům, kteří se dostali do těžké finanční situace, poskytuje dobrovolný odklad splátek o 3 měsíce u půjček na bydlení, tj. hypoték, spotřebitelských úvěrů a úvěrů ze stavebního spoření. [25]

4.4.2 Nastavení splátkového moratoria dle ČNB a situace po něm:

Následně pak banka také přijala cenové moratorium vydané ČNB, o odklad splátek mohli požádat klienti, kteří se v přímé souvislosti s koronavirovou epidemií dostali do finančních potíží a mohli si vybrat ze dvou možností délky trvání ochranné doby (tj. doba pro odklad splátek do 31. července 2020 nebo do 31. října 2020) [25]

Po vypršení moratoria banka nabídla svým klientům i jiné možnosti, jak se dostat z finanční tísně:

Retailoví klienti (klienti bank z řad občanů a drobných podnikatelů): možnost odložení, snížení splátek o 3 nebo 6 měsíců.

Firemní klienti: tito klienti byli pečlivě sledováni a v případě potřeby nějaké finanční úlevy, byly podmínky nastaveny individuálně, a to tak, aby vyhovovaly potřebám klientům. [25]

4.4.3 Další opatření

Ve spolupráci s Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou, a.s. umožnila banka rychlé čerpání překlenovacích úvěrů podpořené zárukou ČMZRB [25]

Ve spolupráci se státní Exportní garanční a pojišťovací společností, a.s. nabídla Skupina svým klientům také půjčky podpořené zárukou EGAP. [25]

4.4.4 Operační riziko

Banka provedla v souvislosti s pandemií covid řadu digitalizací:

distanční podepisování vybraných smluvních dokumentů,

samoobslužné vygenerování potvrzení o vedení účtu a platbách v rámci elektronického, bankovníctví Business 24,

modernizace digitální kreditní aplikace. [25]

4.4.5 Finanční stránka za rok 2020

V roce 2020 vykázala ztráty z modifikace v celkové výši 374 mil. Kč, z toho 287 mil. Kč bylo vykázáno ve výkazu zisku a ztráty v položce „Čistý úrokový výnos“, zbývajících 87 mil. Kč bylo vykázáno v položce „Znehodnocení finančních nástrojů“.

Závazky ke klientům tedy vzrostly k 31. prosinci 2019 o 10,4 % na 1 103,8 mld. Kč. [25]

4.5 Shrnutí analýzy a vlastní návrhy na minimalizaci rizik

Shrnutí analýzy:

Data ukazují, že banky byly na pandemii připraveny. Všechny instituce poskytly i jiné řešení před účinností plošného moratoria vydaného ČNB.

Data dále ukazují, že po skončení plošného moratoria banky nadále vycházely klientům vstříc a spolupracovaly se státními institucemi. ČS mimo jiné navrhuje speciální řešení zvláště pro retailové a firemní klienty a MMB umožnila odklad splátek až o 3 měsíce.

Náklady na úvěrová rizika byly v každé finanční instituci rozdílné oproti roku 2019 u 3 zmiňovaných institucí v průměru o 3,16 % vyšší (Česká spořitelna konkrétní hodnoty nezmiňuje, nezahrnujeme ji tedy do průměru).

Operační riziko pak bylo důkladně zkoumáno v MONETĚ, KB, a ČS. Banky se vyhýbaly tomuto riziku hlavně tak, že situovaly zaměstnance na práci z domu, případně testovaly zaměstnance na pracovištích, vybavili je zdravotními ochrannými pomůckami a prováděly týdenní rotace zaměstnanců, aby zamezily šíření viru.

Operační riziko se ale promítlo pozitivně směrem do digitalizace bank, jakož to dvoufaktorové ověřování, podepisování podpisů online, modernizace aplikací apod.

Vlastní návrhy:

Individuální přístup - zaměřit se na současnou bonitu klienta, zda-li má klient více závazků, přišel o zaměstnání úplně, nebo se mu jen značně omezila pracovní doba či snížila mzda. Na základě tohoto zkoumání pak vypracovat nový rozpočet pro zaplacení konkrétního závazku, který má klient u finanční instituce.

Pokud klient o zaměstnání přišel, bude vhodnější odložit splátky na delší dobu, a to z důvodu toho, aby měl dostatek času na hledání nové pracovní pozice, případně zaškolení a tříměsíční zkušební dobu. Pokud se ale klientovi pouze snížila mzda, bylo by vhodnější produkt u finanční instituce refinancovat, tedy snížit splátky tak, aby to pro klienta bylo finančně nenáročné a pro banku stále výhodné.

5 Dotazníkově šetření

Tato kapitola se bude zabývat dotazníkovým šetřením zaměřeným na chování osob před a v období pandemie ve finančním a pracovním prostředí.

Nejprve si stanovíme cíle a hypotézy, kterých chceme dosáhnout, následovat bude samotná struktura dotazníku a vyhodnocení dotazníkového šetření s porovnáním s našimi předpoklady. Dotazníkové šetření bylo prováděno na webovém portálu vyplnto.cz. Dotazník byl vyplňovaný 100 respondenty a byl zveřejňován na facebooku, instagramu, ve společnostech se zaměstnanci různých věkových kategorií, po rodině a přátelích. Z tohoto důvodu uvádíme, že vzorek zkoumání nepředstavuje náhodný výběr a nemusí být reprezentativní. Dotazník slouží pouze pro přibližné posouzení situace v období pandemie k této bakalářské práci.

5.1 Cíle a zaměření dotazníkového šetření

Cílem tohoto dotazníkového šetření je zaměřit se na změny chování zákazníků a pracujících před a v období koronakrize.

První část dotazníkového šetření bude cílit na případnou ztrátu zaměstnání, a to, jakým způsobem to bylo nahrazeno.

Druhá část cílí na změny chování zákazníků ve finančních institucích a jejich finanční situaci. Jaké řešení poskytla finanční instituce v případě, že klienti vlivem pandemie ztratili zaměstnání, nebo se dostali do finanční tísně. Případně, zda klienti řešili finanční tíseň jiným způsobem.

5.2 Struktura dotazníkového šetření

1. Bylo na nějaký čas v době koronakrize přerušeno či ukončeno vaše zaměstnání?

- a) Ano, přerušeno na méně jak půl roku.
- b) Ano, přerušeno na více jak půl roku.
- c) Ano, přerušeno na rok a více.
- d) Ano, ztratil jsem zaměstnání.
- e) Ano, ale odešel jsem ze zaměstnání sám.
- f) Ne.
- g) Byl/a jsem nezaměstnaný/á
- h) Pokud f, g pokračujte na otázku č. 4

- 2. Změnili jste pracovní režim nebo zaměstnání v době koronakrizy, pokud ano, jakým způsobem?**
- a) Částečný home-office.
 - b) Plný home-office.
 - c) Firma za mě našla náhradu zaměstnání, protože mě dala výpověď z finančních nebo jiných důvodů. (neskončil jsem zaměstnání ze své vlastní vůle)
 - d) Začal/a jsem pracovat v jiné firmě.
 - e) Začal/a jsem podnikat.
 - f) Netýká se mě.
 - g) *pokud c, d, e, f přeskočte na otázku číslo 4
- 3. Vrátili jste se po pandemii do standardního pracovního režimu?**
- a) Ano, pracuji z místa zaměstnání.
 - b) Pracuji kombinovaně.
 - c) Pracuji plně home-office.
 - d) Můj pracovní režim se nezměnil.
- 4. Jaká byla Vaše finanční situace před pandemií**
- a) Byl jsem finančně v plusu.
 - b) Byl jsem finančně v mínusu.
 - c) Někdy v plusu, někdy v mínusu.
- 5. Jaký závazek jste měli u finanční instituce?**
- a) Hypotéku.
 - b) Úvěr.
 - c) Leasing.
 - d) Kontokorent.
 - e) Žádný závazek.
- 6. Zhoršila se Vaše finanční situace s příchodem pandemie?**
- a) Ano.
 - b) Ne.
- *pokud b) přeskočte na otázku č. 10
- 7. Jak banka řešila Vaši finanční tíseň?**
- a) Odložila splátky o pár měsíců.
 - b) Nastavila splátkový kalendář.
 - c) Refinancovala produkt (snížila splátky).
 - d) Finanční instituce nenabídla řešení.

8. Pomohla Vám rodina řešit finanční krizi?

- a) Ano, pomohla materiálně.
- b) Ano, pomohla fyzicky.
- c) Pomohla fyzicky i materiálně.

9. Pomohl Vám v době krize stát?

- a) Ano, dostal/a jsem rodičovský příspěvek.
- b) Ano, dostal/a jsem příspěvek na dítě.
- c) Ano, dostal/a jsem příspěvek na bydlení.
- d) Ano, dostal/a jsme příspěvek na dopravu.
- e) Ano, dostal/a jsem sociální příplatek.
- f) Nežádal jsem o dávky.

10. Změnil/a jste v době pandemie finanční společnost, protože Vám nedokázala vyhovět ve Vaší finanční tísní?

- a) Ano změnil/a.
- b) Ne nezměnil/a.

11. Jste?

- a) Muž.
- b) Žena.

12. Kolik je Vám let?

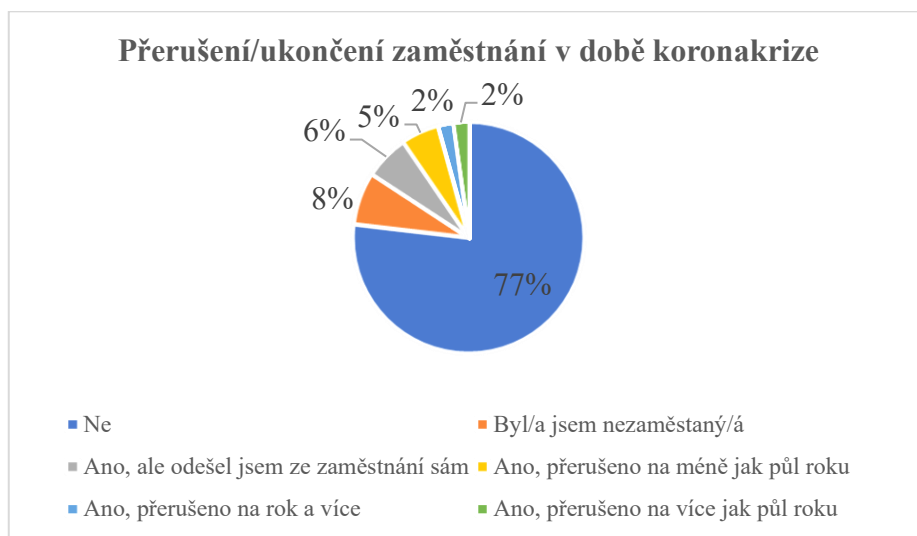
- a) Méně jak 18 let.
- b) 18 – 24 let.
- c) 25 – 31 let
- d) 32 – 38 let.
- e) 39 – 45 let.
- f) 46 - 52 let.
- g) 52 – 58 let.
- h) 58 více let.

13. Momentálně jste?

- a) Pracující.
- b) Nepracující.
- c) Student.
- d) Důchodce.
- e) Jiné (osoba na mateřské/rodičovské dovolené, ZTP,..).

5.3 Otázky, předpoklady, hypotézy a jejich následná analýza

1) Předpoklad: Lidé v období koronakrize přišli o zaměstnání viz. obr. č. 2:

Obrázek 2: Přerušeni/ukončení zaměstnání

Zdroj: Vlastní zpracování

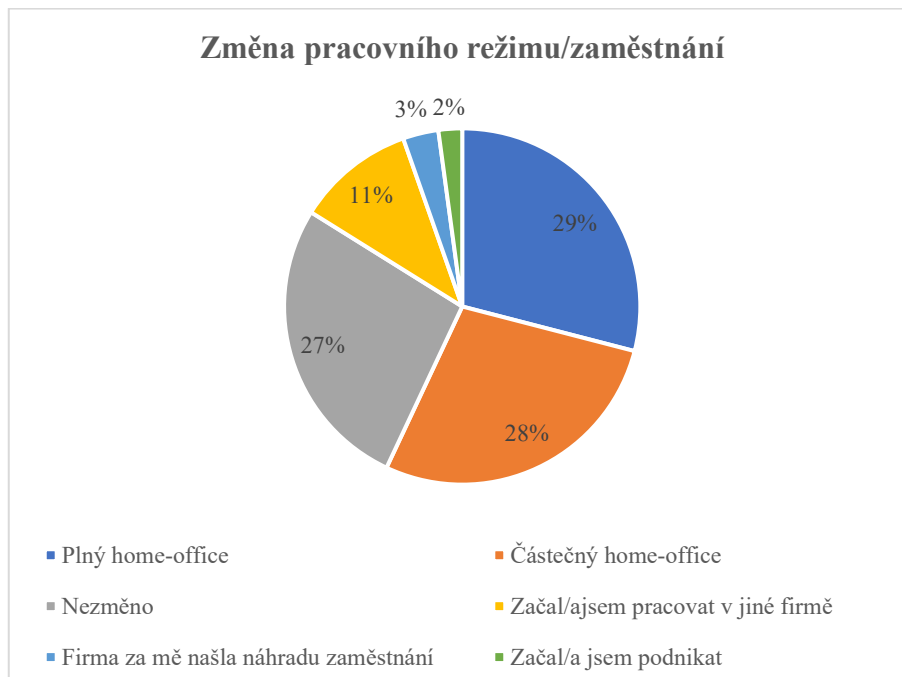
Na tuto otázku odpovědělo 100 respondentů.

Data ukazují, že 77 % respondentů nepřišlo o zaměstnání, z toho 23 % respondentů o zaměstnání přišlo, viz obrázek 2.

Ačkoliv nás tedy pandemie ohrozila v mnoha ohledech, do pracovního života se ve větší míře nepromítla.

Z dat dále můžeme vyčíst, na jak dlouho a jak bylo zaměstnání přerušeno. Data ukazují, že respondentům zaměstnavatel neukončil pracovní poměr, ale odešli z.e zaměstnání sami. Přerušeni zaměstnání netrvalo déle, jak půl roku. Na více jak rok bylo přerušeno zaměstnání pouze ve 2 % případů ze 100 %, viz obrázek 2.

2) Změna pracovního režimu v období koronakrize:

Obrázek 3: Změna pracovního režimu

Zdroj: Vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 93 respondentů.

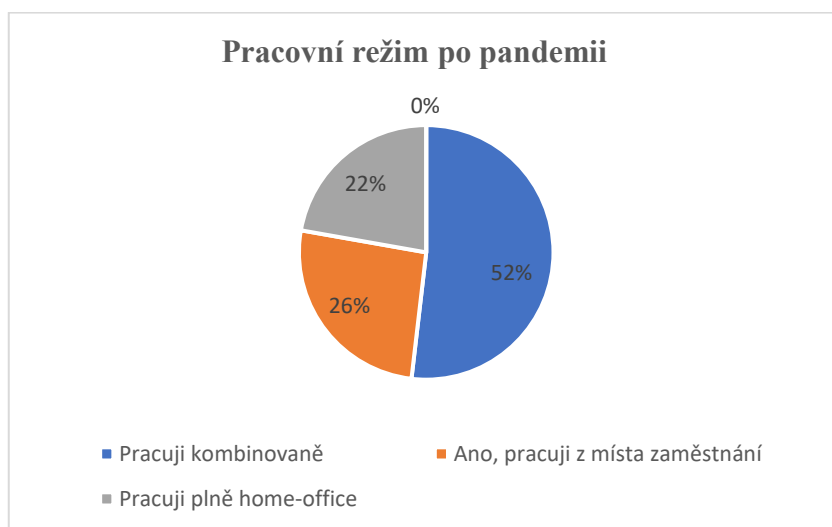
Data ukazují, že nejvíce bylo zaměstnání přerušeno, a to buďto trvalým, nebo částečným home-officem, dohromady tedy 57 %, viz obrázek 3.

Data dále ukazují, že 27 % respondentů zůstalo v nezměněném pracovním režimu.

Pracovní poměr pak byl zcela ukončen v 15 % případech, viz obrázek 3.

Z dat tedy vyplývá, že koronakrize sice zaměstnání přerušila, ale firmy se snažily najít řešení, konkrétně změnou formy pracovního režimu, namísto toho, aby přišly o své zaměstnance.

3) Předpoklad: Lidé se vrátili do standardního pracovního režimu

Obrázek 4: Pracovní režim po pandemii Zdroj:

Vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 54 respondentů.

Data ukazují, že 74 % lidí začalo více pracovat kombinovaně, tj. někdy z místa zaměstnání někdy plně z home-office, viz obrázek 4.

Naše čekávání bylo takové, že se lidé vrátí převážně do standardního režimu, nicméně pandemie ukázala, že to jde i jiným způsobem a data ukazují, že lidé si na to zvykli a tento způsob jim vyhovuje více.

4) Předpoklad: Neexistuje závislost mezi přerušáním/ukončením zaměstnání a finanční situací klienta.

Pro postup řešení jsme se použili test nezávislosti:

Testy nezávislosti jsou zpracovány pomocí kontingenční tabulky. Tyto testy jsou založeny na parametrech o neznámých a jejich úkolem je zjistit, zda jsou na sobě jevy závislé či nikoliv.

[3]

Testovací kritérium tohoto testu je dáno matematickým vztahem:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(O_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}}$$

při χ^2 rozdělení o $(r-1)(s-1)$ stupních volnosti.

Pokud je hodnota χ^2 spadá do kritické oboru W , hypotézu o nezávislosti zamítáme.

kde $E_{ij} = \frac{n_{i \cdot} \cdot n_{\cdot j}}{n}$ jsou očekávané četnosti

O_{ij} skutečné četnosti

χ^2 chí kvadrát

r počet řádků

s počet sloupců

při χ^2 rozdělení o $(r-1)(s-1)$ stupních volnosti.

Pokud je hodnota χ^2 spadá do kritické oboru W, hypotézu o nezávislosti zamítáme.

Postup výpočtu Testové analýzy:

- Neexistuje závislost mezi přerušением zaměstnání a následnou změnou finanční situace respondentů, stanovujeme hypotézu H_0 : X a Y jsou nezávislé, oproti H_1 : X a Y jsou závislé.
- Sestrojení kontingenční tabulky, viz tabulka 1.

Horší finanční situace	přerušění/ukončení zaměstnání							
	Ne.	Ano, odešel jsem sám	Ano, méně jak půl roku	Ano, na rok a více	Ano, na více jak půl roku	Ztrát zaměstnání	Nezaměstnaný	Σ
Ne.	67	4	5		1	3	7	87
Ano.	6	1		2	1	3		13
Σ	73	5	5	2	2	6	7	100

Tabulka 1: Kontingenční tabulka

Zdroj: Vlastní zpracování

- Stanovení a zdvojnásobení O_{ij} , viz tabulka 2 a 3.

O_{ij}	Přerušění/ukončení zaměstnání							Σ
	Ne	Ano, ale odešel jsem sám.	Ano, na méně jak půl roku	Ano, na více jak rok	Ano na více jak půl roku	Ztráta zaměstnání	Nezaměstnaný	
Ne	67	4	5		1	3	7	87
Ano	6	1		2	1	3		13
Σ	73	5	5	2	2	6	7	100

Tabulka 2: Výpočet O_{ij}

Zdroj: Vlastní zpracování

O_{ij} zdvojnásobené	Přerušeni/ukončení zaměstnání						
	Ne	Ano, ale odešel jsem sám.	Ano, na méně jak půl roku	Ano, na více jak rok	Ano, na více jak půl roku	Ztráta zamětnání	Nezaměstnaný
Ne	134	8	10	0	2	6	14
Ano	12	2	0	4	2	6	0

Tabulka 3: Výpočet zdvojnásobeného O_{ij}

Zdroj: Vlastní zpracování

- o Stanovení si E_{ij} a jeho zdvojnásobení, viz tabulka 4 a 5.

E_{ij}	Přerušeni/ukončení zaměstnání						
	Ne	Ano, ale odešel jsem sám.	Ano, na méně jak půl roku	Ano, na více jak rok	Ano, na více jak půl roku	Ztráta zamětnání	Nezaměstnaný
Ne	63,51	4,35	4,35	1,74	1,74	5,22	6,09
Ano	9,49	0,65	0,65	0,26	0,26	0,78	0,91

Tabulka 4: Výpočet E_{ij}

Zdroj: Vlastní zpracování

E_{ij} zdvojnásobené	Přerušeni/ukončení zaměstnání						
	Ne	Ano, ale odešel jsem sám.	Ano, na méně jak půl roku	Ano, na více jak rok	Ano na více jak půl roku	Ztráta zamětnání	Nezaměstnaný
Ne	127,02	8,7	8,7	3,48	3,48	10,44	12,18
Ano	18,98	1,3	1,3	0,52	0,52	1,56	1,82

Tabulka 5: Výpočet zdvojnásobeného E_{ij}

Zdroj: Vlastní zpracování

χ^2	Přerušeni/ukončení zaměstnání						
	Ne	Ano, ale odešel jsem sám.	Ano, na méně jak půl roku	Ano, na více jak rok	Ano na více jak půl roku	Ztráta zaměs tnání	Neza měst naný
Ne	0,3835 64793	0,0563 21839	0,194252 874	3,48	0,629425 287	1,8882 75862	0,27 1954 023
Ano	2,5669 33614	0,3769 23077	1,3	23,2892 3077	4,212307 692	12,636 92308	1,82

Tabulka 6: Výpočet χ^2

Zdroj: Vlastní zpracování

- $\chi^2 = 53,10611291$, viz tabulka 6
- $r = 2$
- $s = 7$
- $(r-1) \cdot (s-1) = 6$
- α (alfa) = 0,05
- KH (kritická hodnota) = 12, 59158724
- W (kritický obor) = (12,5916; $+\infty$)
- χ^2 je z W, hypotézu H0 zamítáme a přijímáme hypotézu H1, existuje tedy závislost mezi změnou finanční situace a případným přerušením/ukončením zaměstnání.

5) Finanční situace respondentů před pandemií a během pandemie:

Předpoklady:

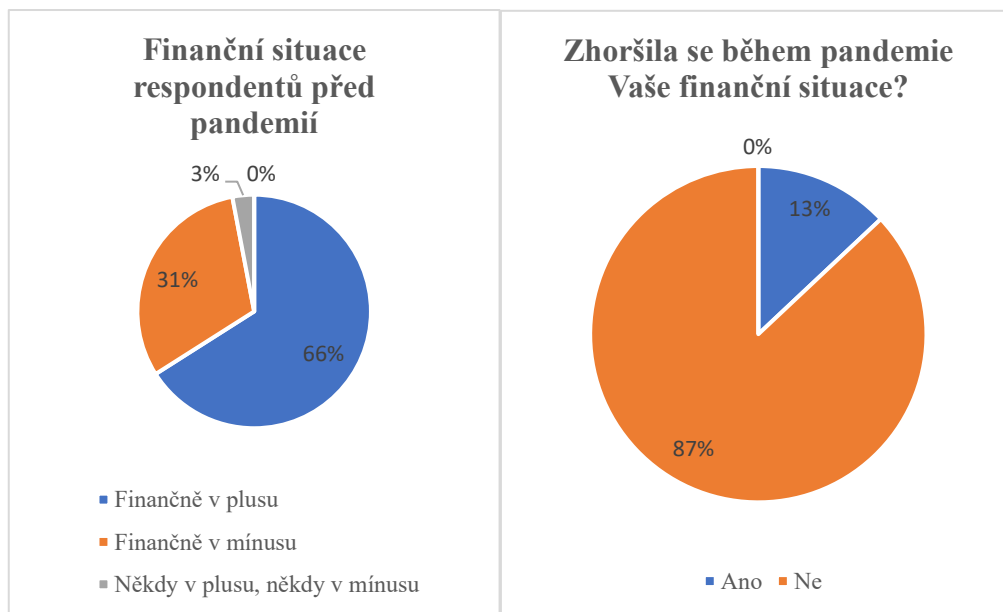
Respondenti nebyli před pandemií ve finančním deficitu a to v 65 % případech.

- Tento předpoklad byl splněn, respondenti před pandemií nebyli ve finančním deficitu a to v 66 % případech, ve 31 % pak byli respondenti někdy v dobré a špatné finanční situaci, viz obrázek 5.

Finanční situace se zhoršila u 40 % respondentů.

- Tento předpoklad se ukázal být nepravdivý, finanční situace respondentů se vlivem pandemie zhoršila pouze ve 13 % případů, viz obrázek 5.

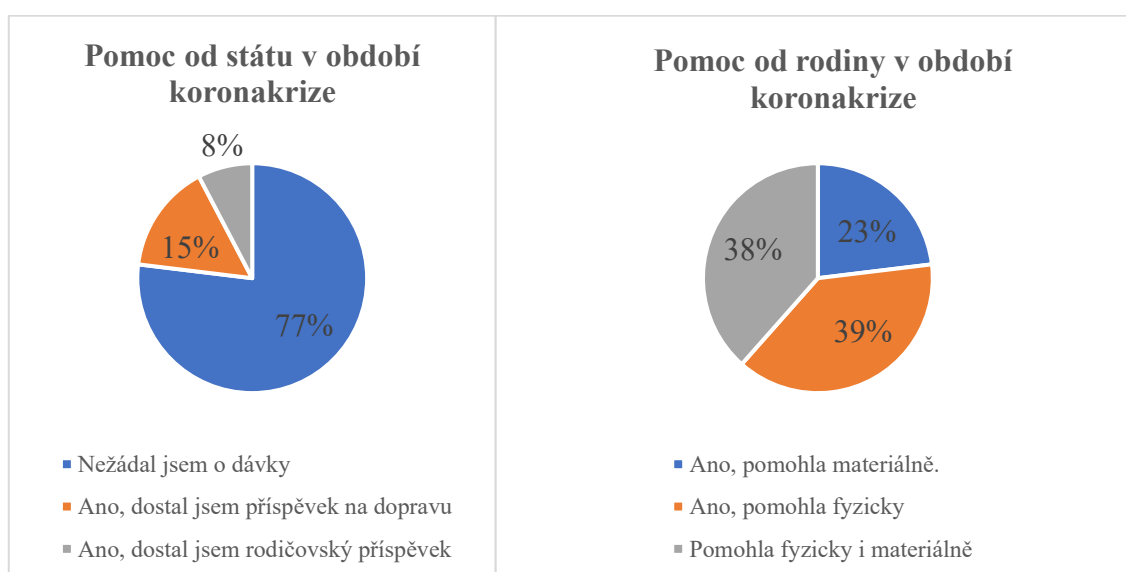
Na oba předpoklady nám odpovědělo 100 respondentů, můžeme tyto předpoklady a data považovat za kvalitní vzorek.

Obrázek 5: Finanční situace respondentů před pandemií a po pandemii

Zdroj: Vlastní zpracování

6) Předpoklad: 30 % respondentům dostalo pomoc od rodiny i státu

Obrázek 6: Pomoc od státu a rodiny v období pandemie

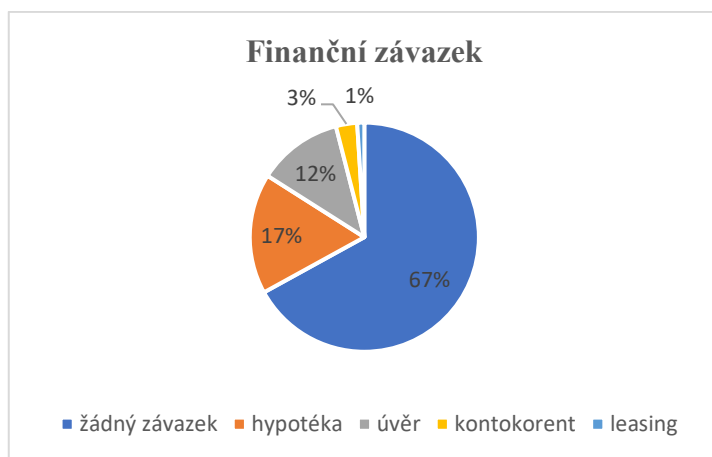
Zdroj: Vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo 13 % respondentů, z celkového počtu 100. Náš předpoklad to tedy nesplnilo. Lidé se tedy v období koronakrize museli spolehnout na finanční instituci nebo stát, viz obrázek 6.

Z dat vyplývá, že lidé si o příspěvek nebo dávku žádali, a to ve 23 % případech.

Pokud se jedná o podporu ze strany rodiny, tak se respondentům dostávalo nejvíc fyzické podpory a to 39 %, nebo fyzické (pohlídání dětí v případě uzavření škol, školek, psychická podpora,..) i materiální zastoupenou 38 % procenty. Čistě materiální podporu pak respondenti dostali jen ve 23 %, tato podpora by ovšem klientům ve finanční tísní, pomohla nejvíce, viz obrázek 6.

7) Jaký závazek měli respondenti u finanční instituce nejčastěji?

Obrázek 7: Finanční závazky respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování

Odpovědělo 100 respondentů, 67 % z nich nemělo žádný závazek.

Klienti měli u finančních institucí nejčastější závazek v podobě hypotéky (17 %) a úvěr (12 %), viz obrázek 7.

Celkem pak finanční závazky klientů i s kontokorentem a leasingem byly 3 %, viz obrázek 7.

5.4 Shrnutí dotazníkového šetření

Na dotazník nám odpovědělo 100 respondentů z toho převážně ženy (77 respondentek). Věková kategorie pak byla nejvíce zastoupena v rozmezí 18 - 24 let.

Z dotazníku také vyplynulo, že pandemie ovlivnila spíše pracovní režim respondentů a do ztráty zaměstnání se příliš nepromítla, přestože se pandemie dotkla každého z nás. V souvislosti s tím také vyplývá, že si lidé si více navykli na práci z domu a začali ji více aplikovat do svého pracovního režimu, a to konkrétně u 74 % respondentů z 54 dotazovaných. Dále bylo zjištěno, že finanční situace se zhoršila pouze u malé části respondentů (13 %), ale existuje závislost mezi přerušením zaměstnání a finanční situace klienta.

Závěr

Cílem práce bylo popsat změny v aktivitách finančních institucí vyvolané změnou podmínek i chování osob v období pandemie. Analyzovat rizika bank a pojišťoven, navrhnout způsob minimalizace rizik vyvolaných pandemií a zpracovat dotazníkového šetření.

Nejprve byla vymezena samostatná charakteristika pandemie covid19. Ta uvede případného čtenáře, který si pandemií neprošel, do situace během pandemie. Dále se práce zabývala obecnou charakteristikou finančního rizika, jeho podkategoriemi, rizikem operačním, tržním, úvěrovým a likviditním. Postupně práce přešla na charakteristiku ČNB, která svými restrikcemi pomohla finančním institucím a jejich klientům zmírnit dopady pandemie.

V této souvislosti bylo zjištěno, že ČNB snížila úrokové sazby, pozastavila výplatu dividend a uzákonila splátkové cenové moratorium, na které musely přejít jednotlivé banky. Cílem moratoria tak bylo odložit splátky klientům, kteří se dostali do finanční tísně, a to o 3 nebo 6 měsíců.

Následně byla opatření ČNB promítnuta na čtyři banky s největším podílem na českém trhu, a to konkrétně na MONETA Money Bank, Česká spořitelna, Komerční banka a Československá obchodní banka. Analýza finančních institucí byla prováděna na základě výročních zpráv bank. Bylo zjištěno, že banky umožnily odklad splátek klientům ještě před účinností plošného moratoria. Po skončení státem garantovaného moratoria se banky snažily zaručit platební schopnost klientům, a nadále nabízely odklad splátek, spolupracovaly s vládními programy, či přistupovaly ke klientům individuálně. Co se týče finanční stránky, byl rok 2020 z hlediska úvěrového rizika pro banky horší než rok 2019, a to v průměru o 3,16 %. Z hlediska operačního rizika se banky snažily cílit na práci z domu, prováděly týdenní rotace na pracovištích a antigenní testování svých zaměstnanců. Součástí byl nákup zdravotnicích pomůcek sloužící na ochranu zaměstnanců (respirátory, dezinfekce, ochranná plexiskla apod.) Operační riziko přineslo ovšem kromě negativ také pozitiva v oblasti digitalizace bank. Byla zavedena dvoufaktorová autentizace z důvodu bezpečnější práce z domu. Dále některé banky rozšířily distanční podepisování vybraných smluvních dokumentů, samoobslužné vygenerování potvrzení o vedení účtu a platbách v rámci elektronického bankovníctví a modernizovaly digitální kreditní aplikaci.

Poslední část byla věnována dotazníkovému šetření. Toto šetření ukázalo, že ačkoliv pandemie Covid-19 byla nečekaná, o zaměstnání přišlo pouze 23 % respondentů ze 100 %. Pandemie ovlivnila spíše pracovní režim, kdy se do původního pracovního režimu před

pandemií vrátilo pouze 26 % respondentů z 54 dotazovaných. Respondenti tak buďto pracovali plně z domu nebo kombinovaně. Vypadá to tedy, že si lidé na tento pracovní režim zvykli a začali ho aplikovat do svého pracovního života. Následně byla testována hypotéza za pomoci chí kvadrát testu. Tato hypotéza ukázala, že existuje závislost mezi změnou/přerušáním zaměstnání a následnou finanční situací klienta. Z hlediska finanční stránky klientů pak bylo dle dat prokázáno, že klienti nebyli před pandemií ve finančním deficitu a to v 66 % případech. Do finančního deficitu se během pandemie dostalo pouze 13 % respondentů. Další otázka pak směřovala na to, zdali respondentům v době koronakrize pomohl stát nebo rodina, když finanční instituce nepomohla. Z dat vyplynulo, že se lidé museli spolehnout na jiné řešení, protože na tuto otázku odpovědělo pouze 13 % respondentů ze 100 % dotazovaných. Poslední otázka se týkala toho, jaký produkt měli respondenti u finanční instituce nejčastěji. V tomto případě to byla hypotéka a úvěr, nicméně 67 % z dotazovaných žádný závazek u finanční instituce neměli.

Tato práce ukázala, že se respondenti napříč nepříznivé pandemii nedostali do těžké finanční situace, a naopak jim pandemie ulehčila jejich pracovní režim v podobě zavedení home-officů. Dále práce ukázala, jak se byly jednotlivé finanční instituce schopny vypořádat s výskytem nečekané nemoci a omezeného režimu zapříčiněného vydáním vládních opatření na ochranu před pandemií.

V případě neschopnosti klienta splácet úvěr bylo navrženo odložit splátky, a to až o půl roku. Důvodem pro odložení splátek je delší časový horizont při hledání nové pozice, a to v obzvlášť těžké době, případné školení a tříměsíční zkušební doba. Pokud se ale klientovi omezil pracovní režim, nebo mu byla snížena mzda, bylo by vhodné ke klientovi přistupovat individuálně a snažit se najít výhodné řešení tak, aby klient nebyl ve finanční tísní a banka z toho profitovala.

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

- [1] NÁRODNÍ ZDRAVOTNICKÝ INFORMAČNÍ PORTÁL, © 2023. covid-19 základní informace [online]. Národní zdravotnický informační portál, Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR [2022-10-30]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/447-covid-19-zakladni-informace>
- [2] STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV. *Pneumonie pravděpodobně spojené s novým koronavirem* [online]. Státní zdravotní ústav, Praha [cit. 2022-10-06]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/tema/prevence/pripady-pneumonie-pravdepodobne-spojene-s-novym-koronavirem-1>
- [3] MARKÉTA, Papáková, © 2023. *GEOINFORMATICS UPOL, papakova10 testy* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.geoinformatics.upol.cz/dprace/bakalarske/papakova10/testy.html>
- [4] WORLD HEALTH ORGANIZATION, © 2023. coronavirus disease [online], WHO, Geneva: WHO [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>
- [5] VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, © 2020. Vládní usnensní související s bojem proti epidemii [online]. Vláda České republiky, Praha [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru---rok-2020-186999/#brezen>
[https://www.lekarnici.cz/Pro-verejnost/CORONAVIRUS-\(1\)/Karantenni-opatreni-od-1-9-2020.aspx](https://www.lekarnici.cz/Pro-verejnost/CORONAVIRUS-(1)/Karantenni-opatreni-od-1-9-2020.aspx)
- [6] [https://www.lekarnici.cz/Pro-verejnost/CORONAVIRUS-\(1\)/Karantenni-opatreni-od-1-9-2020.aspx](https://www.lekarnici.cz/Pro-verejnost/CORONAVIRUS-(1)/Karantenni-opatreni-od-1-9-2020.aspx)
- [7] BLÁHOVÁ, Nad'a, 2018. Rizika bank a jejich regulace. Jesenice: Ekopress. 263 s. ISBN 78-80-87865-47-7.
- [8] JÍLEK, Josef, 2000. Finanční rizika. Praha: Grada. 635 s. ISBN 80-7169-579-3.
- [9] CIPRA, Tomáš. *Riziko ve financích a pojišťovnictví: Basel III a Solvency II*. Vydání I. Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-24-8.

- [10] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, © 2003-2018. Historie ČNB [online]. Česká národní banka, Praha: Česká národní banka [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.historie.cnb.cz/cs/>
- [11] Zákon č. 6/1993 Sb., Zákon České národní rady o České národní bance [online]. © AION CS, s.r.o. 2010-2023 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-6?text=1993%2F6> – citovat originál
- [12] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, © 2023. Členové bankovní rady [online]. Česká národní banka, Praha: Česká národní banka [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/bankovni-rada/clenove-bankovni-rady/
- [13] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, © 2023. o_cnb [online]. Česká národní banka, Praha: Česká národní banka [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnbblog/Povinne-minimalni-rezervy/
- [14] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA, © 2020. cnb-news [online]. Česká národní banka, Praha: Česká národní banka [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/cnb-news/tiskove-zpravy/CNB-prijima-stabilizacni-opatreni-v-souvislosti-s-epidemii-koronaviru/>
- [15] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA © 2020. menova politika [online]. Česká národní banka, Praha: Česká národní banka [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/br-zapisy-z-jednani/Rozhodnuti-bankovni-rady-CNB-1585238400000/?tab=record>
- [16] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA © 2020. finanční stabilita [online]. Česká národní banka, Praha: Česká národní banka [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/financni-stabilita/makroobezretnostni-politika/proticyklicka-kapitalova-rezerva/>
- [17] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA © 2020. menova-politika [online]. Česká národní banka, Praha: Česká národní banka [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/br-zapisy-z-jednani/Rozhodnuti-bankovni-rady-CNB-1588863600000/?tab=record>
- [18] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA © 2020. o_cnb [online]. Česká národní banka, Praha: Česká národní banka [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/koronavirus/index.html
- [19] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA © 2020. cnb-news [online]. Česká národní banka, Praha: Česká národní banka [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/cnb-news/tiskove-zpravy/CNB-povazuje-uverove-moratorium-za-ekonomicky-opodstatnene/>

- [20] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA © 2020. cnb-news [online]. Česká národní banka, Praha: Česká národní banka [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/cnb-news/tiskove-zpravy/CNB-uvolnuje-limity-uverovych-ukazatelu-pro-nove-hypoteky/>
- [21] NAVIGÁTOR ÚVĚRU © 2023. největší-banky [online]. Navigátor úvěrů, Praha: Navigátor úvěrů [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.navigatoruveru.cz/nejvetsi-banky-v-cr/>
- [22] ČESKOSLOVENSKÁ OBCHODNÍ BANKA, A.S. Výroční zpráva 2020 [online]. In: . 2021 s. 349 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/documents/10710/444804/vz-csob-2020.pdf>
- [23] KOMERČNÍ BANKA, A.S. Konsolidovaná výroční zpráva 2020 [online]. In: . Praha, s. 330 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://www.kb.cz/getmedia/35a859bdad2a-4cfa-9b04-5b4552933c0f/Vyrocnizprava-KB-2020.pdf.aspx>
- [24] MONETA MONEY BANK, A.S. Výroční zpráva 2020 [online]. In: . Praha, s. 394 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: <https://investors.moneta.cz/documents/12270853/12624935/mmb-vyrocnizprava2020-cz.pdf>
- [25] ČESKÁ SPORITELNA, A.S. Výroční zpráva 2020 [online]. In: . Praha, s. 325 [cit. 2023-04-05]. Dostupné z: https://www.csas.cz/static_internet/cs/Redakce/Ostatni/Ostatni_IE/Prilohy/vz-2020.pdf